

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Insamlingsprocessers meningsskapande kring kulturarv

Sjöberg, Josefine

Published in:
Opiskelijätöiden helmiä

Published: 01/01/2022

Document Version
Final published version

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Sjöberg, J. (2022). Insamlingsprocessers meningsskapande kring kulturarv. In P. Frigren, K. Hänninen, & M. Mäki (Eds.), *Opiskelijätöiden helmiä: Museologia & Arkistoala ja asiakirjahallinta 2021-2022* (pp. 47-55). Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8992-8>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Insamlingsprocessers meningsskapande kring kulturarv

Josefine Sjöberg

1 Inledning

Kulturarv kan idag ses som något av ett slagord som aktivt används av olika aktörer i samhället för att häva olika värden och rikta uppmärksamhet mot något visst fenomen eller objekt. Arkiven är en av dessa aktörer, som aktivt deltar i skapandet och forandet av kulturarv. På detta sätt har arkiven en maktposition i att identifiera och framhäva något som kulturarv och värt att bevara för framtiden. Genom arkivens aktivitet tillskrivs olika kulturella uttrycksformer olika mening och uppmärksammas som relevanta att rikta uppmärksamhet mot. Ett sätt som detta sker på är genom arkivens insamlingsprocesser, där ett visst fenomen har utvalts som intressant och viktigt att skapa arkivsamlingar om.

I den här essän reflekterar jag kring hur meningsskapande kring kulturarv formas genom arkivinsamlingsprocesser. Fokuset ligger vid de lager av meningsskapande som det insamlade materialet får i de här processerna. Närmare bestämt diskuterar jag hur olika syften, symbolik och förhoppningar som kopplas till insamlingsprocesserna formar det insamlade materialets och kulturarvets betydelser. Jag studerar det valda temat genom att först föra en teoretisk diskussion om hur kulturarv och meningsskapande kan förstås i en arkivkontext,

och sedan tillämpa denna diskussion på exempel av insamlingar som utförts dels av Suomen

Kirjallisuuden Seura, dels av Svenska litteratursällskapet.

Det som jag intresserar mig för i denna essä kan närmare beskrivas handla om arkiv och samlingars semantiska genealogi och vad det kan säga om hur kulturarv skapas. I Malin Thor

Thureby och Jesper Johanssons bok "Migration och kulturarv" definieras en samlings semantiska genealogi handla om vilka kontexter, aktörer och diskurser som har initierat och format insamlingarna (Thor Thureby & Johansson 2020, 25). Thureby och Johansson diskuterar hur samlingar och arkiv konstrueras före och under arkiveringen och varför något ansetts som viktigt att samla in vid en viss tidpunkt. Detta gör de genom att studera hur och varför insamlingar gjorts om invandrare i Nordiska museets arkiv. Deras bok fungerade som inspirationskälla för mitt val av tema för denna essä. Även det faktum att jag tangerade liknande frågor i min gradu bidrog till valet av denna infallsvinkel. Där studerade jag samlingars semantiska genealogi genom att undersöka syftena och kontexterna bakom Finska Hushållningssällskapets insamlingar vid början av 1800-talet och vad det betydde för meningsskapande kring arkivmaterialet.

2 Kulturarv, meningsskapande och arkiv

Hur kulturarv förstås är långt ifrån självklart och det finns ingen samstämmig definition av begreppet. Kulturarv är föränderligt och förstås på olika sätt i olika kontexter. Begreppet har exempelvis olika konnotationer i vardagliga sammanhang och i vetenskapliga eller politiska sammanhang. Pertti Anttonen skriver att enligt en allmän förståelse av kulturarv handlar det om den process där kulturell information överförs från en generation till en annan samt de kulturkomponenter som överförs i denna process (Anttonen 2009, 2). Kulturarvsprocessen handlar närmare sagt om hur människor använder och förhåller sig till det förflutna (Lillbroända-Annala 2014, 47–48). Ett kulturarvsvärde finns aldrig ”naturligt” hos någon kulturkomponent utan det handlar alltid om urval och konstruktioner, där något tillskrivs kulturarvsstatus.

Det som utmärker kulturarvsvärdena är med andra ord att de är selektiva, alla arkivhandlingar tillskrivs inte automatiskt kulturarvsvärden. Outi Hupaniitu menar att handlingars roll som kulturarv framträder då deras användningsområde skiftar från användning av endast deras innehåll till att de även på ett bredare plan kan berätta om historiska utvecklingslinjer och fenomen. Hon framhåller även att utmärkande för handlingar som kulturarv är att de är unika, i bemärkelsen att det oftast finns bara ett exemplar av dem, till skillnad från exempel trycksaker. Således menar hon att handlingar som kulturarv har en semantiskt unik betydelse. (Hupaniittu 2021, 27, 35.)

Kulturarvsvärdena kopplas till strävanden efter bevarande och värnande för framtida generationer. Detta slags bevarande utförs

bland annat av kulturinstitutioner såsom arkiv. Johanna Björkholm menar att kulturinstitutionerna har ålagt sig att för allmänhetens räkning avgöra vad som är värdefullt att spara som kulturarv. Institutionerna är således en av de aktörer som iscensätter kulturarvsstatus, vilket sker genom påverkan från kulturella värderingar, maktrelationer och kulturpolitik. (Björkholm 2011, 41.) Endast en liten del av allt möjligt kulturstoff institutionaliseras som kulturarv. Det som väljs ut visar därför på de rådande samhälleliga intressena och värderingarna, och kulturarvsstatus blir på så sätt en värde- och statusmarkör. Genom kulturarvsprocessen förändras värdena för en viss kulturkomponent och den omvandlas till ett kulturarv. (Lillbroända-Annala 2014, 44, 48, 50.) Anttonen menar att kulturarv handlar mer om värden än om själva innehållet i det som uppfattas som arv, just eftersom kulturarv är ett så selektivt begrepp. Han framhåller att kulturarvsvärdet skapas genom argumentation och sociala interaktioner där något talas om som värt att bevara. Detta görs ofta genom att betona kulturarvets värde för gemenskapen. (Anttonen 2009, 3.)

Institutionaliserat kulturarv är alltså ett tydligt exempel på hur arkiv och andra kulturinstitutioner har makt att påverka vad som bevaras för framtiden och hur det uppfattas. I det sammanhanget kan kulturarv ses som en slags stämpel som legitimerar bevarandet av vissa kulturella uttrycksformer framom andra. Kulturarvsstatusen legitimerar varför en viss typs dokumentation ska anses vara viktig och värd att lägga resurser på för att bevara. Kulturarvsprocesser handlar i grund och botten om meningsskapande processer, där kulturkomponenter tillskrivs olika betydelser. Då arkiven bevarar kulturarv handlar det om olika repre-

sentationer av arvet i former som går att spara i ett arkiv. Dessa representationer, med andra ord handlingar eller exempelvis fotografier eller ljudinspelningar, sätts in i olika betydelsebärande ramverk och kontexter av arkivet och får därmed lager av betydelser.⁸ De sätt som ett arkiv sparar, ordnar och kategoriserar representationerna på skapar samtidigt vissa värden och bakomliggande narrativ hos dem. (Ketelaar 2001, 135.) Arkiven bevarar framförallt immateriellt kulturarv – exempelvis information om praktiker, kunskaper och färdigheter som en gemenskap ser som del av kulturarvet. I omformandet av detta slags kulturarv till materiella handlingar deltar arkivet aktivt genom sina val om hur detta ska göras. (Hupaniittu 2021, 31–31.) Ofrånkomligen behövs det då göras stora urval i vad som ska tas med och i vilket format det ska presenteras.

Arkivs insamlingsprojekt är ett exempel på hur urval och meningsskapande görs i kulturarvsprocessen. Genom att aktörer i ett arkiv identifierar någon kulturyttring som värd att samla in, ordna och beskriva i ett arkiv, ges dessa aktörer tolkningsföreträde av sagda kulturyttring. I meningsskapande kring kulturarv och arkiv ingår således alltid en maktaspekt, eftersom det krävs resurser för att kunna bevara en kulturkomponent. (Björkholm, 49.) Arkiv deltar genom sina insamlingar i de processer som skapar socialt minne och identitet hos en gemenskap. De valda temana för insamlingarna reflekterar delade värderingar om vad som är relevant och viktigt eller representativt för en viss gemenskap, och därför ansett som värt att skapa kunskap om genom insamlingar där kulturarvet ges möjlighet att gå vidare till framtida generationer.

3 Arkivs semantiska genealogi och kulturarv

Eric Ketelaar har introducerat begreppet handlingars semantiska genealogi för att beskriva de lager av meningsskapande som varje arkivhandling innehar till följd av alla de aktiveringar som har skett av handlingen i de olika skedena av arkiveringsprocesserna (Ketelaar 2001, 138–139.) Genom att ta i beaktande hur och varför en arkivhandling eller ett helt arkiv har skapats och behandlats under dess livscykel fås viktiga insikter i bakgrunden till de värden och betydelser som förknippas med dem. I sin bok granskar Thor Thureby och Johansson på detta sätt kritiskt de tillvägagångssätt och villkor som styr de ifrågavarande insamlingar som de intresserar sig för. På detta sätt utreder de arkivhandlingarnas semantiska genealogi i avsikt att öka förståelsen för hur kulturarvsinstitutioner skapar och drar gränser för vårt gemensamma kulturarv. De ser insamlingar och arkivering som en historiskt situerad kulturell praktik. (Thor Thureby & Johansson 2020, 16.)

Genom en ökad förståelse för bakgrunden och kontexterna kring arkivpraktiker fås på så sätt även en mer nyanserad bild av meningsskapandet kring dagens arkivbestånd och vad som tillskrivs kulturarvsstatus. Jag uppfattar det som att det ger en viktig insikt i att kulturarv inte har uppstått ur intet och att kulturarvsvärdet tillkommer i mångfacetterad process där betydelser ofta har byggts på under en lång tid. Hur vi ser på det arkivaliska kulturarvet idag påverkas således inte endast av dagens värderingar utan även av de lager av meningsskapande som kopplats till arkivhandlingarna genom deras tillkomstprocesser.

I det följande använder jag Suomen Kirjallisuuden Seura och Svenska litteratursällskapet som exempel på hur arkivs semantiska genealogi och meningsskapande kring kulturarv kan studeras. Fokuset ligger vid insamlingar som gjorts under 1800- och 1900-talen. Jag skriver om vilka värderingar och strävanden som styrde dessa arkivs tidiga insamlingsprojekt och urval av kulturarv för insamling, och reflekterar över vilka följder detta hade för meningsskapandet kring det kulturarv som bevarades.

Suomen Kirjallisuuden Seura och Kansanrunousarkisto

Suomen Kirjallisuuden Seura grundades 1831, starkt influerad av tidens nationalromantiska anda som betonade betydelsen av samlande av traditionella kulturella uttryck för byggandet av nationalstaten. Sällskapet upprätthöll redan tidigt ett arkiv och bibliotek som en del av sin verksamhet, men först år 1937 grundades Kansanrunousarkisto som en egen enhet inom sällskapet. (Harvilahti 2018, 207, 218.)

De första insamlingsprojekten vid sällskapet influerades starkt av sekreteraren Elias Lönnrot och hans insamlingar av traditionell folkdiktning för Kalevala eposet. Lönnrot drevs av tanken om att skapa en bild av den gamla hjälteåldern med hjälp av insamlande av fragment i den muntliga traditionen. Han exkluderade medvetet sådant som refererade till senare finländsk historia eller kristendomen. Ur detta går att utläsa att det låg ett stort fokus vid att samla in ”rätta” kulturella uttryck vid denna tid, och insamlingsprojekten kunde vara väldigt begränsade till insamling av material som skulle passa en viss ram av förväntningar och visioner. I dessa principer kan ses de värderingar som lade de grundläggande

lagret av mening till det som insamlades inom sällskapet under 1800-talet. Från mitten av 1800-talet utökades insamlingarna till att handla om insamling av lokala folksagor och traditioner på en bredare front. Mot slutet av 1800-talet kan en slags rörelse ses ha tagit form, där insamlandet tillskrevs stort värde i avseendet att verksamheten skulle rädda gamla folktraditioner från att falla i glömska. (Harvilahti 2018, 209, 212.)

Det är ändå anakronistiskt att tala om att sällskapet redan från början av sin verksamhet skulle ha samlat in kulturarv med samma mekanismer som idag. Johanna Björkholm konstaterar att det inte ännu existerade någon institutionaliserad administration av kulturarv under 1800-talet men att traditionen av att välja ut vissa kulturkomponenter för bevarande ändå har långa anor. Litteratursällskapet sysslade med sådant slags bevarande. De mekanismer som styrde urvalet handlade då mycket om ideologiska och politiska faktorer. Det starka strävandet efter att bygga en nationalstat i romantisk anda var ledande för vilka komponenter som valdes ut och som sedan skulle användas som byggstenar i berättelsen om nationen. Det viktiga var att bygga enhetliga narrativ. Mot slutet av 1800-talet och 1900-talet blev fokuset på allmogens traditioner större och insamlingarnas praxis formades då av den upplevda brådskan att dokumentera kulturella uttryck som höll på att gå förlorade.

Frågelistinsamlingar hade etablerats som metod för insamling inom sällskapet från 1800-talets slut. Allmänheten uppmanades engagera sig i dessa insamlingsprojekt, men det var inte vad som helst för svar som dög enligt sällskapets ambitioner. Det fanns starka uppfattningar om

vad som dög att samla in som kulturarv och hurdana svar som ansågs hålla rätt standard. Tuulikki Kurki har skrivit om hur SKS avgjorde det insamlade materialets pålitlighet och huruvida de representerade ”äkta” folktradition vid slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. En av de aspekter som sågs som negativt för ”äktheten” var om informantens texter verkade ha influenser från annan skriftlig kultur eller vävde in egna tolkningar av folktraditionen. Kurki konstaterar att vi idag kan se andra värden i detta slags material om vi tar avstånd från tanken om texterna som autentiska eller icke autentiska – genom att kontextualisera texterna och läsa dem tillsammans med andra liknande texter fås en nyanserad bild av folktradition i det förflutna. Hon menar att kontextualiserandet kan berätta om meningsskapandet kring folktradition utanför de beskrivningar som gavs av SKS. I material som inte dög för SKS insamlingar kan nämligen utläsas hur människor i lokalsamhällena hade varierande uppfattningar och värderingar om olika traditioners betydelser och användningsområden, till skillnad från den enhetliga bild som eftersträvades av SKS. (Kurki 2004, 69, 80.) Kurki visar på ett intressant och konkret sätt hur arkiv påverkar vilka diskurser om kulturarv som ska vara framträdande och leda till bevarande åtgärder.

Jag ser Kurkis text som ett exempel på hur man genom att läsa insamlat material ur andra synvinklar och även jämföra dem med andra slags texter från samma tid kan synliggöra hur det arkiverade kulturarvet under olika tider inte automatiskt representerade allmänna uppfattningar hos allmänheten i stort, utan ett aktivt urval av diskurser från arkivens sida. Det är viktigt och värdefullt att som Kurki gör analysera vilka värderingar och argumentationer som arkiv

har riktat mot folktradition och kulturarv under olika tider. Det visar på kulturarvets föränderlighet och meningsskapandets kontextbundna natur. Det visar även på hur kulturarv handlar om argumentation och prioriterande av vissa värden framom andra, och att det alltid finns avvikande uppfattningar som kanske inte får synlighet i arkivmaterialet. För en helhetsbild av meningsskapandet kring ett visst kulturarv behöver man även beakta andra källor utanför arkivets utvalda diskurser. Genom sådana slags nya läsningar av materialet läggs ännu ett nytt lager av meningsskapande till arkivhandlingarnas semantiska genealogi. Även arkivs kategoriseringssystem under olika tider visar på meningsskapande kring kulturarv.

Detta visar Kaarina Koski i sin artikel om hur SKS kategoriserade folktroberättelser under 1900-talet och vad det får för följd för dagens forskares undersökningar i arkivet. Hon framhåller att även kategoriseringar är tolkningar som gjorts ur ett visst perspektiv och att kategoriseringarna påverkar inom vilken tolkningsram som man läser ett visst material. I kategoriseringarna av folktroberättelserna har man behövt göra ofta svåra tolkningar om vad de handlar om. I och med kategoriseringarna kan distinktioner ha gjorts som inte informanterna själva såg som betydelsefulla, exempelvis gällande orsakerna bakom spökerier. (Koski 2005, 96, 98.) I sådana fall har kulturarvets betydelser ändrats eller byggts på från dess ursprungliga betydelsebärande kontext, och arkivet har tillskrivit materialet nya förklaringsmodeller genom kategoriseringarna. Jag uppfattar detta som ett exempel på fall där det skulle vara särskilt viktigt att vara medveten om arkiveringsprocessernas meningsskapande lagerbildningar. Om jag bara läser och uppfattar dessa folktroberättelser utifrån

hur de är presenterade och sorterade i arkivet kommer mina tolkningar och värderingar av materialet att riktas mot en speciell referensram där kulturarvets betydelser har formats starkt av arkiveringspraktikerna. Genom att beakta materialets tillkomstprocesser och meningsskapande både före, under och efter arkiverandet breddas bilden av materialet enormt, och då framträder även andra röster och alternativa betydelsebärande förklaringsmodeller.

I denna korta översikt över hur meningsskapande har gjorts kring det kulturarv som skapades genom SKS tidiga insamlingar har jag kunnat märka hur komplex dessa processer är. För att rekonstruera och kontextualisera upplevda och tillskrivna betydelser kopplade till materialet räcker det inte att endast se till själva arkivmaterialet. Exempelvis behöver man även se till andra texter som inte ansågs värda att arkiveras under olika tider och de tolkningsprocesser som arkivet utövade för att strukturera och beskriva materialet. I SKS tidiga insamlingar byggdes kulturarvet om folket upp av noga utvalda kulturkomponenter som skulle passa ett enhetlig narrativ där motsägelsefulla tolkningar inte gavs plats. I kategoriseringarna värdesattes tydlighet och systematisering av kulturarvet fastän de ofta kunde omvandla texternas ursprungliga betydelsebärande kontexter i lokalsamhällena.

Svenska litteratursällskapet

Svenska litteratursällskapet (SLS) grundades i sin tur år 1885, med starkt fokus på samlingsverksamhet redan från början. Målet var att samla in vittnesbörd av den svenska kulturens uppkomst och utveckling i Finland. Inspiration togs från SKS arbete för insamlandet av folk-

diktning i landet och SLS insamlingar kom i led med detta att under den första tiden fokusera på insamling av folkloristiskt material. (Hakala 2014, 244–245.)

Vid Svenska litteratursällskapet gjordes urvalen för insamlingarna med tanke på vad som skulle representera den svenska kulturen i Finland. Det handlade exempelvis om betydelsefullas personers samlingar som ansågs kulturhistoriskt intressanta och material som kunde stå som källor för forskning. Petra Hakala konstaterar att sällskapet i början hade rätt så breda marginaler kring vad de ansåg falla inom ramen för den svenska kulturen i Finland. Det material som inkom till sällskapet var nämligen väldigt brokigt. (Hakala 2014, 316–317.) Här kan ses ett exempel på hur arkiv har haft makt och stora friheter att själva definiera kulturarvets gränser, enligt principer som kan vara svåra att rekonstruera idag. Jag tolkar det som att vad som har tagits emot och ansetts värdefullt har berott på institutionens dåvarande behov och värderingar som ofta har vilat på underförstådda överenskommelser och avväganden som har tagits för givet. Det kan på detta sätt även vara viktigt att bejaka att det inte alltid går att veta på vilka grunder som kulturarv har formats och tillskrivits betydelse under olika tider, men att det hursomhelst alltid har skett på subjektiva grunder och beroende på samtidens kulturella praktiker.

Sällskapetets insamlingar formades av de ideologiska tankegångar som var de grundläggande drivkrafterna bakom verksamheten – att värna om det svenska i Finland. Det handlade både om att legitimera det svenska kulturarvet och den svenska kulturens plats i Finland. Det material som donerades och aktivt insamlades

till arkivet gjordes enligt dessa ideologiska motiv. Hakala ser sällskapets tidiga insamlingar som en form av ideologiskt bruk av historien, som styrdes av strävanden med politisk karaktär efter legitimering och försvar av det svenska i Finland. Utvecklingen av sällskapets insamlingar gick med tiden från att vara drivna av en försvarsställning för det svenska, till att fokusera på material för forskning av mer kultur- och personhistorisk karaktär.²¹ På så sätt ser jag det som att kulturarvet som samlades in av sällskapet tillskrevs betydelser enligt hur de passade in i de större ideologiska narrativen och målsättningarna. Urvalen till arkivet och vad som hörde till det svenska kulturarvet påverkades av den grad av äkthet och legitimitet som materialet tänktes vittna om och hur väl det skulle passa in i den svensksinnade diskurs som sällskapet företrädde.

Sällskapets tidiga insamlingar formades även av de instruktioner för insamling som sällskapet ställt upp. Instruktionerna presenterades år 1887 i form av ett insamlingsformulär för insamling av folktradition ute i svenskbygderna. Instruktionerna beskrev både de olika kategorier av seder och traditioner som var av intresse för sällskapet och de konkreta tillvägagångssätt som uppteckningarna skulle utföras på. Exempelvis föredrogs uppteckningar från ”avlägsnare byar” och äldre informanter samt texter nedskrivna med beaktande av de lokala dialekterna. (Ekrem 2014, 33–36.) Genom att framföra instruktioner av detta slag ser jag att sällskapet strävade efter att forma det insamlade kulturarvet i en viss riktning och förenhetliga de samlingar som inkom till arkivet. Dessutom kan instruktionerna ses ha fungerat som ett sätt att utvärdera och skapa mening kring de insamlade svaren, eftersom instruktionerna utgjorde ett ramverk

som materialet kunde bedömas inom. Material som följde instruktionerna kunde tillskrivas ett större värde och anses representera det ”äkta” slags svenska kulturarv som eftersträvades. Meningsskapandet kring kulturarvet hade på så sätt en slags skala att förhålla sig till i form av instruktionerna.

För värdefulla bidrag utlovade sällskapet dessutom belöningar för dem som valde att delta med upplysningar i insamlingarna. Detta slags belöningsystem tänker jag också att kunde ha en betydande inverkan på hur kulturarvet som samlades in utformades och uppfattades. Belöningarna fungerade som en sporre för att upptecknarna skulle följa instruktionerna och därmed hålla sig inom de ramar som sällskapet uppställt för hur det svenska kulturarvet skulle uppfattas. Carola Ekrem konstaterar att allt inkommit material noggrant granskades av sällskapet och antingen godkändes eller förkastades.²³ Detta var ett tydligt och konkret sätt som sällskapet bestämde värdet på det kulturmaterial som deras arkiv utgjordes av.

Sammanfattningsvis kan konstateras att även SLS tidiga insamlingar, precis som SKS, utformades och tillskrevs mening enligt vissa bestämda narrativ och eftersträvade enhetliga berättelser. I SLS fall handlade det om den svenska kulturen i Finland, som skulle insamlas enligt på förhand bestämda riktlinjer. Det är däremot svårt att helt få en bild av hur urvalsprocesserna gick till eftersom sällskapets insamlade material i början var mycket brokigt.

4 Avslutning

I denna essä har jag diskuterat kulturarvets föränderliga natur och hur man genom att se till

arkivs tillkomsthistoria och insamlingsideologier kan fördjupa bilden av det kulturarv som kan återfinnas i dagens arkiv. Jag har framhållit att genom att se till insamlingarnas semantiska genealogi kan viktiga insikter fås i hur meningsskapande kring arkivhandlingar och insamlingar har gjorts under olika tider och vad det har fått för följder för hur vi idag läser materialet.

SKS och SLS tidiga insamlingar tillkom under en tid då de nationalromantiska idéströmningarna var starka. Ideologierna påverkade kraftigt de principer som insamlingarna utfördes enligt och de temaområden som insamlingarna skulle inbegripa. Det insamlade materialet tillskrevs mening i enlighet med hur väl det passade in i de enhetliga narrativ som arkiven ville företräda och skapa. Genom tydliga instruktioner, systematik och kategoriseringar lades ytterligare lager av mening till handlingarna. Sällskapens urval av kulturarv att bevara påverkades även starkt av enskilda aktörer under sällskapets tidiga historia, såsom exempelvis Elias Lönnrot i SKS fall. Hans personliga förhoppningar och målsättningar för insamlingarna hade stor inverkan på hur sällskapets insamlingar utformades och värderades under den första tiden. Även inom SLS hade de ledande aktörerna stor makt, exempelvis i beslutandet över vad som skulle tas emot till samlingarna och vilket slags material som skulle godkännas och förkastas i insamlingsprojekten.

De förhoppningar, värderingar och diskurser som uttrycktes av sällskapen vid deras grundande kom att styra hur arkivsamlingarna formades för årtionden framåt. Genom att kontextualisera och analysera de meningsbärande kontexter som kulturarvet på detta sätt formades och utvaldes i fås en mer nyanserad

bild av det kulturarv som finns i dagens arkiv och de ramverk som påverkat hur vi ser på materialet idag.

Litteraturförteckning

Anttonen, Pertti. ”Kulttuurin, perinnön ja perinteen kysymyksiä”. *Elore* 16 (2009:1): 1–6.

Björkholm, Johanna. *Immateriellt kulturarv som begrepp och process: Folkloristiska perspektiv på kulturarv i Finlands svenskbygder med folkmusik som exempel*. Åbo: Åbo Akademis förlag, 2011.

Ekrem, Carola, ”Belysandet af vår allmoges andliga lif’: Traditionsinsamlingen inom

Svenska litteratursällskapet”. Carola Ekrem et.al. (red.), *Arkiv, minne, glömska: Arkiven vid Svenska litteratursällskapet i Finland 1885–2010, 22–197*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 2014.

Hakala, Petra, ”Arkivsamlingarna vid SLS: En spegling av kultursyn och självbild?”. Carola Ekrem, Pamela Gustavsson, Petra Hakala & Mikael Korhonen (red.), *Arkiv, minne, glömska:*

Arkiven vid Svenska litteratursällskapet i Finland 1885–2010, 243–341. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland, 2014.

Harvilahti, Lauri, ”Visions, traditions and folklore collections: First steps of the Folklore

Archives of the Finnish Literature Society”, 205–223. Harvilahti, Lauri, Audun Kjus, Clíona

O’Carroll, Susanne Österlund-Pöttsch, Fredrik Skott, och Rita Treija (eds.), *Visions and Traditions: Knowledge Production and Tradition Archives*. Helsinki: Suomalainen tiedeakatemia, 2018.

Hupaniittu, Outi, ”Asiakirjallinen kulttuuriperintö”. Outi Hupaniitty & Ulla-Maija

Peltonen (toim.), *Arkistot ja kulttuuriperintö, 21–46*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2021.

Koski, Kaarina, ”Monitulkintaisen aineiston ongelmia: Huomiota uskomustarinoiden luokittelusta”. Tuulikki Kurki (toim.), *Kansanrunousarkisto, lukijat ja tulkinnat, 91–110*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2004.

Kurki, Tuulikki, ”Tekstit Kansanrunousarkiston liepeillä”. Tuulikki Kurki (toim.), *Kansanrunousarkisto, lukijat ja tulkinnat, 65–90*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2004.

Lillbroända-Annala, Sanna, ”Kulturarv som process och värde marker”. Tytti Steel, Arja Turunen & Sanna Lillbroända-Annala (toim./red.), *Muuttuva kulttuuriperintö / Det föränderliga kulturarvet, 41–61*. Helsinki: Ethnos, 2014.

Thor Thureby, Malin, & Johansson, Jesper. *Migration och kulturarv: Insamlingsprocesser och berättelser om och med de invandrade ca 1970–2019*. Lund: Nordic Academic Press, 2020.